

Nr 312

Av herr Heckscher m. fl., *angående förvärvsarbete för kvinnor.*

(Likalydande med motion nr 258 i Första kammaren)

Det är allmänt bekant att vid sidan av immigration utgör de gifta kvinnorna vårt egentliga arbetskraftstillskott. Utvecklingen under senare år tyder också på en ökad yrkesverksamhet hos de gifta kvinnorna, vilket till stor del bidragit till att bibehålla den balans inom samhällsekonomin som trots allt kunnat upprätthållas. Under 1950-talet visade folkräkningen en markant ökning av den kvinnliga yrkesverksamheten, medan antalet förvärvsarbetande män under denna tid minskade. Enligt arbetskraftsundersökningarna har stegringen av de gifta kvinnornas yrkesverksamhetsgrad under 1960-talet ökat med sex procentenheter. Såvitt kan bedömas av preliminära uppgifter har emellertid nu en stagnation inträtt. I den preliminära nationalbudgeten för 1965 uttalas att orsakerna till denna stagnation knappast kan vara av tillfällig natur utan får sökas bl. a. i de ekonomiska eller andra faktorer — vid sidan av efterfrågan på arbetskraft — som påverkar kvinnors deltagande i förvärvslivet. Det torde kunna hävdas att den ökning av produktionen som trots denna stagnation har kunnat komma till stånd huvudsakligen berott på en högre produktivitet. I framtiden torde det dock vara osäkert om man kan våga räkna med en fortsatt ökning av produktiviteten, därest icke tillgången på arbetskraft samtidigt ökar.

Trots den stegring av andelen förvärvsarbetande gifta kvinnor som kunnat registreras föreligger en akut brist på arbetskraft inom flera sektorer som huvudsakligen eller i stor utsträckning är rekryterade av kvinnor. Så är bl. a. fallet inom vårdsektorn, där förhållandena närmast kan karakteriseras som krisartade. En likartad situation föreligger också inom skolväsendet, där personalbristen är synnerligen besvärande inom alla stadier av undervisningen, ej minst i fråga om forskollärare. De offentliga utredningar som har gjorts beträffande behovet av viss specialutbildad arbetskraft har samtliga, i den mån problemet över huvud taget berörts, måst konstatera en högre avgång ur yrket av kvinnliga arbetstagare än av manliga. Det är samtidigt ostridigt att andelen kvinnliga studerande ständigt ökar.

De frågor som aktualiseras för det stora antal kvinnor som fyller den ur alla synpunkter viktiga uppgift att i hemmen svara för vården av sina barn har av oss berörts i motion nr 313.

Ur samhällsekonomisk synpunkt är det emellertid utomordentligt angeläget att en analys snarast göres också av anledningarna till den låga kvinnliga yrkesverksamheten och att förslag i anledning härav framlägges. Hittills synes den enda lösning på personalproblemen som anvisats från regeringshåll varit att öka utbildningskapaciteten, medan kärnfrågan — hur den redan utbildade arbetskraften skall stimuleras att kvarstanna eller återinträda i yrket — har skjutits åt sidan.

I detta sammanhang bör också prövas i vilken utsträckning och på vilket sätt man kan främja inrättandet av deltidsbefattningar för kvinnor i såväl allmän som enskild tjänst. När det gäller befattningar i allmän tjänst bör särskilt beaktas att deltidsarbetande personal icke eftersättes när det gäller framtida befordringsmöjligheter m. m.

När det gäller att besvara dessa frågor är det givetvis en mängd faktorer som spelar in: löner, arbetstidens omfattning och förläggning, beskattning, barntillsyn, och lokaliseringspolitik är exempel på sådana faktorer som påverkar benägenheten att kvarstanna eller återinträda i förvärsarbetet. På skilda områden föreslås nu reformer under motivering att dessa direkt eller indirekt kunde underlätta att dessa problem löses. Dessa åtgärder bygger emellertid på antaganden utan vetskap om de faktiska förhållandena.

I dag saknas en helhetsbild av den problematik som ligger bakom de gifta kvinnornas möjligheter och önskemål att åtaga sig förvärsarbete. En undersökning bör därför i detta avseende komma till stånd.

En sådan utredning berörande alla gifta kvinnor i aktiv ålder blir självfallet synnerligen omfattande. Den bör därför genomföras i skilda etapper och därvid i första hand undersöka möjligheterna att öka tillgången på arbetskraft på områden där särskilda kompetenskrav uppställts — exempelvis för sjuksköterskor, lärare etc. — på de mest utsatta bostadsområdena.

Med anledning härav hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av kvinnornas möjligheter och önskemål att åtaga sig förvärsarbete.

Stockholm den 26 januari 1965

Gunnar Heckscher

Gösta Bohman

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Eric Nilsson

Hans Nordgren

Bo Turesson

Karin Wetterström